

בשלשה פרקים רביעי תענית

עין משפט גר מצוה

לג א מיי פיה מהל
תענית הלכה א סג
עשן ג טושע"י אימ סימן
תקנז טוף א וטפני ט
לד ב מיי שם הלכה י
סג טושע"י שם
סי תקנז טפ"ח א וטור
שם סימן תקנ"ז:
ג (מ"י) שם הלכה יא
טושע"י שם:
לד ד מיי שם הלכה ז
קמ ט (טושע"י שם
סי תקנז טפ"ג):
לו ד מיי פ"א מהל
רוחל ושמירת נפש הלכה
ח סג טפ"ח ע"ו ע"ו י"ד
סימן קפ"ו:
לז ח מיי פיה מהל
תענית הלכה ט טושע"י
א"ח סימן תקנז טפ"ג ו:

ותרוייהו לקו"א. כלומר תרוייהו כד"מ דלמך מר"ח ועד
התענית וכרשב"ג דלמך לינו אסור אלף אותה שבת
בלבד הלכה כמרוייהו לקולא כלומר דלינו אסור אלף אותה שבת
בלבד כרשב"ג ודוקא [עד] התענית אבל ללמך התענית מותר דהלכה

מחגה. כלומר יליץ טעמא מן חגה דהיינו ר"ח שנקרא חג דלמך
לעיל (דף ט"ז). קרא עלי מועד: ה' הלכה כר"מ. דלפניו אסור ולאחריו
מותר: הלכה כרצן שמעון בן גמליאל. דאין אסור נוהג אלף
לחותה שבת: תרוייהו לקולא. כדמפרש ואזיל דכלפניו מוקי הלכה

כר"מ דלמך דלינו אסור אלף עד
התענית ואע"ג דשלחו משמיה דר'
יותן דללי פשטן מותר לכנס תמועד
מ"מ החמיר לנו מורינו רש"י למה
קדיינן שלנו לכוסם אותה שבת
שהיה זה ט"ז קודם התענית [ז] אבל
היכא דלח ט"ז זה' בשבת מותר
לכנס ולספר מחלות ואליך מפני
כבוד השבת דאין להמתין עד ערב
שבת מפני טורח האדם':

כר"מ דלפניו ולא לאחריו ובלאותה
שבת אבל קודם אותה שבת אפילו
לפניו מותר: משש שעות ולמטה.
כלפי השחר: המשש שעות. לשוב
אינו אוכל עוד מאותה סעודה
ואליך: ה"ג כיצד ישנה א"ר יהודה
אם הוא רגיל בו: נעשרה. שהיו
סועדין עמו לכבודו: וחכ"א ישנה.
אשני תבשילין קיימי (ה) צמר ויין
ימעט: מליח. דג או צמר מליח דאין
בו טעם כל כך אחר ששהה שלשה
ימים במלח דללקמן (ו) כשלמים
והנותר מצמר זבח השלמים וכו'
טפי לא אשכחן דמקרי צמר: כל
שהוא משום ט' חלב כגון סעודה
המפסיק בה: כל שאינו משום ט"ז.
כגון קודם המפסיק בה בתענית
צבור אי נמי סעודה שאינו מפסיק
בה: ה"ג ר' ישמעאל בר' יוסי אומר
משום אכילתו של עשה שמוסר לאכול
מותר לרחוץ ולא גרסינן צמר. כלומר
אפי' בשעת סעודה המפסיק מותר
לרחוץ והואיל ומותר לאכול: אסור
באכילה ובשתיה. הני אין נוהגין
בצלל דקא חשיב נמי איסורים שנוהגין

ערב שבת

ר"ל צמתי קדירות כגון שקורין
העולם אכלנו צ' מייני שקורין
מיישון' אבל אין לאסור לאכול תבשיל
שעושין מצללים ומגבינה ומציליס
דאע"ג דאין רגילין עירובין (ד' כ"ט).
צללים חוץ דלמך צירובין (ד' כ"ט).
אבל כלל השפכים ומת וכו' שקשין לכל
גופו של אדם כמצרות אעפ"כ מאחר
שאין עושין מהם תבשיל בעצמנו אם
לא ישימו (ו) או שזמן או שום דבר
שנותן בהם טעם אינו קרוי תבשיל
כדי לאסור הצייליס משמיהן עמהם
אבל מן גבינה המצולל בקדירה אין
חשש לאכול דכל דבר שהוא נאכל
כמו שהוא אין כמו חלב מן גבינה
כמו תפוחים אין בהם תורת צבול
כלל וכלל: ואם היה רגיל אסור
בעשרה יסעוד בחמשה. ר"ח
למעט צכודו: ואע"ג דקאמר
הש"ס דבשר מליח מותר כל זמן
שאינו בשלמים. כלומר שעבר יומת
מז' ימים משמיהן אפי' לדין
אסור לאכול צמר אפי' מלוח ומזון
מרוצה כיון דלנו רגיליס לאכול
צמר מליח וכן ר"ח למעט צמתימו
שאם היה רגיל לשמות עשירה
כוסות משכר או ממשקה אחר לא
יסתה כי אם חמשה זרין לשנות
מקומו שהוא רגיל לאכול בו כמו
שהיה מנהגו של רבי יהודה צ'ר'
אילעאי שיצט ואלל ערב ט"ז צין
תנור לכיריס מקום שהיה מנוול:
כל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ויחכי אשה
אשני תבשילין קיימי אכל
צמר ויין: (ב) ר"ה מליח כו'
דללקמן בפ"ד והשאל
ממק: (ג) ר"ה וחסור
לקרות כו' משמיהן אגיל
במקום שהוא אגיל
הסוד: (ד) תוס' ד"ה ערב
כו' אם לא ישמעו בו שזמן
זו:
(א) נבואה כל שעה שמותר
לאכול (צמר) מותר וכן
מקור רש"י וכן במוספתא
(למח): [ב] שם ויחשבו
לז צ"ר אין טעל"ר וישל
יהודה כו'. ג"ל ויחכי
בר"ק ור"ח וד"ס וכו'
וגריסאם ב"ק דברי ר"מ
וכ"ד הסוקים שפקדון כו'
יהודה: [ג] תוס' ס"ד'
ומרוייהו. (אבל היכא כו'
עד ערב שבת) מא"מ
(וכנס תמה הבי' ע"ז):
[א] נבואה כל שעה שמותר
לאכול (צמר) מותר וכן
מקור רש"י וכן במוספתא
(למח): [ב] שם ויחשבו
לז צ"ר אין טעל"ר וישל
יהודה כו'. ג"ל ויחכי
בר"ק ור"ח וד"ס וכו'
וגריסאם ב"ק דברי ר"מ
וכ"ד הסוקים שפקדון כו'
יהודה: [ג] תוס' ס"ד'
ומרוייהו. (אבל היכא כו'
עד ערב שבת) מא"מ
(וכנס תמה הבי' ע"ז):
ט' והנותר מצמר זבח השלמים וכו'
טפי לא אשכחן דמקרי צמר שהטעם
נפסל אחרי צ' ו' ימים: יין
מגוס. חדש ומתוק ואינו טוב
כיון יסן ומשלל ומינק: סוסס.
רותח: אין בו משום גילוי.
שאין נמש שותהו כי יצרח מרתיחמו:
צין
רגיל לאכול צנזן או מליח אחר סעודתו הרשות בידו תניא אידך כל שהוא
משום תשעה באב אסור לאכול בשר ואסור לשנות יין ואסור לרחוץ כל שאינו משום ט"ז מותר לאכול בשר
ולשנות יין ואסור לרחוץ ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אכילתו של עשה שמוסר לאכול בשר ואל
ת"ר כל מצות הנהגות אבל נהגות ב' באב אסור באכילה ובשתיה (ה) ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש
המטה אסור למקום שאינו רגיל לקרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות וקורא בקניות באיוב ובדברים הרעים
קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות וקורא בקניות באיוב ובדברים הרעים
שבידמיה ותינוקות של בית רבן (ז) ב"מין משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ר' יהודה אומר
אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות ואינו שונה במקום שאינו רגיל לשנות אבל קורא הוא באיוב ובקניות
ובדברים הרעים שבידמיה ותינוקות של בית רבן כמלים בו משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב:
לא יאכל בשר ולא ישתה יין: תנא (א) אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מגתו בשר מליח עד כמה
אמר רב חיננא בר כהנא משמיה דשמואל (ב) כל זמן (ג) שאינו (ד) כשלמים ויין מגתו עד כמה כל זמן שהוא
תוסס תנא (ד) יין תוסס אין בו משום גילוי (ה) וכמה תסיסתו ג' ימים אמר רב יהודה אמר רב כך
היה מנהגו של רבי יהודה ברכי אילעאי ערב תשעה באב מביאין לו פת חריבה במלח ויושב
בין

תורה אור השלם

- פקודי ה' ישרים
- למאשר כל מצות ה' קרה
- מאירת עינים:
- תהלים יט ט

רבינו הנואל

ואסיקנא, הלכותא (כו')
ויחזן כרב שמעון בן
גמליאל דאמר אינו נוהג
אלא אותה שבת בלבד
שחל ט' באב להיות
בתוכה, והלכותא כו' מאיר
דאמר עד התענית, אבל
לאחר התענית שאר
א"ל שבת מותר. והוה פי'
הלכותא כמרוייהו לקולא.
ערב ט' באב לא יאכל שני
תבשילין כו'. ואפילו ארו
וערשית, אבל [אוכל]
תבשיל אחד, ללבד שלא
יהיה אותו תבשיל בשר.
ואם הוא בשר בן ג' יום
מותר, דא' כל בשר שאינו
כשלמים כו' שני ימים
ולילה אחד, כדכתיב ביום
ובחכם יאכל ומפחתו וכו',
אינו קרוי בשר אלא מליח.
ויין תוסס מ"ב, כגון שנסחט
בתוך ג' ימים מותר, שאינו
עדיין יין. אמר רב יהודה
אמר רב לא שנו [לא] יאכל
בשר ולא ישתה יין בערב
ט' באב, משעה שיעברו
שש שעות מן היום, כגון
שקבע סעודתו משעה
שביצתה ולמעלה, והני
מילי בסעודה שהוא
מפסיק בה, כלומר
בתענית, אבל אם ברעתו
לזכר עדיין פעם אחרת, או
קודם שעה ששית מותר.
(ג) (מתחשא ומכיר) הני
מילי פשוטות הן. רבן
שמעון בן גמליאל אומר
אם היה רגיל [לאכול] אחר
סעודתו צנזן או מלח
הרשות בידו. תנו ורבנן כל
שהוא משום תשעה באב
אסור לאכול בשר ולשנות
יין ואסור לרחוץ. א' משעה
שאסור לאכול אסור
לרחוץ. ואע"ג דתנינן נוהג
אבל עד התענית, ואמרין
הלכותא אסור לרחוץ כל
גופו בין בחמץ בין בצונן
גופו בין בחמץ בין בדין
ורגילו בחמץ אסור בצונן
מותר, דא גרסינן בפסחים
פורח מקום שנהג אין [בין]
ט' באב ליום הכיפורים
[כו', מטיילין ליה לר']

מבנה

מבנה. מה תנה ח' ימים,
אך מיעוט שפחה ח' ימים.
ותרוייהו לקולא. הלכה
כר"מ דאמר אין אסור אלא
עד התענית, והלכה
כרשב"ג דאין אסור אלא
אותה שבת, והוא שלפני
ט' באב. בסעודה המפסיק
סעודה אחרתהו המפסיק
עליו תענית. אבל בסעודה
שאינו מפסיק. כגון סעודה
משום ת"ב, שאר תעניות.
מצות הנהגות אבל נוהגות בט' באב אסור ברחיצה וב(ב)סיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה. שלח רב (ז) הגאון בלשון הזה, יהא [בן]רור לו מי עושה אתה מלל אילו כ"ט' באב כל היום, וא' לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד כו'. (ח) ר' יהודה אומר [ו]אינו קורא אלא במקום שאינו רגיל לקרות. מפני שצער הוא לו. וקורא באיוב ובקניות, פ' איכה, ובדברים הרעים שבידמיה, ותינוקות של בית רבן כשלמים. משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. תניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים. לפיכך בערב ט' באב מותר.

מבנה

אלעזר דאמר אסור לאדם שיושיט אצבעו במים בט' באב כדרך שאסור ביום הכיפורים. אע"ג דמותרין עליה, הא משני רב
פפא חמורי קנתי. וגרסינן בפרק יום הכיפורים מטפחת היה לו לר' יהושע בן לוי, ב(נרע)ים יום הכיפורים מקנה בו דידו ורגילו,
למחר מעברה על גב עינו ואינו חושש, ערב ט' באב שורה במים ועושה כמין כלים נגובין, למחר מעברו על גב עינו
ואינו חושש. [שמין] מהני כולוה דרחיצת פניו דידו ורגילו בט' באב אפילו בצונן אסור, אלא אם היו מטונפות. תנו רבנן כל
מצות הנהגות אבל נוהגות בט' באב אסור ברחיצה וב(ב)סיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה. שלח רב (ז) הגאון בלשון הזה, יהא [בן]רור לו מי עושה אתה מלל אילו כ"ט' באב כל היום, וא' לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד כו'. (ח) ר' יהודה אומר [ו]אינו קורא אלא במקום שאינו רגיל לקרות. מפני שצער הוא לו. וקורא באיוב ובקניות, פ' איכה, ובדברים הרעים שבידמיה, ותינוקות של בית רבן כשלמים. משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. תניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים. לפיכך בערב ט' באב מותר.

מבנה

אין מיעוט שפחה ח' ימים.
ותרוייהו לקולא. הלכה
כר"מ דאמר אין אסור אלא
עד התענית, והלכה
כרשב"ג דאין אסור אלא
אותה שבת, והוא שלפני
ט' באב. בסעודה המפסיק
סעודה אחרתהו המפסיק
עליו תענית. אבל בסעודה
שאינו מפסיק. כגון סעודה
משום ת"ב, שאר תעניות.
מצות הנהגות אבל נוהגות בט' באב אסור ברחיצה וב(ב)סיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה. שלח רב (ז) הגאון בלשון הזה, יהא [בן]רור לו מי עושה אתה מלל אילו כ"ט' באב כל היום, וא' לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד כו'. (ח) ר' יהודה אומר [ו]אינו קורא אלא במקום שאינו רגיל לקרות. מפני שצער הוא לו. וקורא באיוב ובקניות, פ' איכה, ובדברים הרעים שבידמיה, ותינוקות של בית רבן כשלמים. משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. תניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים. לפיכך בערב ט' באב מותר.

(א) אולי י"ל כל שחר ימי השבוע מותר. (ב) אולי י"ל ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אכילתו של עשה שמוסר לאכול בשר ואל ת"ר כל מצות הנהגות אבל נהגות ב' באב אסור באכילה ובשתיה (ה) ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. שלח רב (ז) הגאון בלשון הזה, יהא [בן]רור לו מי עושה אתה מלל אילו כ"ט' באב כל היום, וא' לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד כו'. (ח) ר' יהודה אומר [ו]אינו קורא אלא במקום שאינו רגיל לקרות. מפני שצער הוא לו. וקורא באיוב ובקניות, פ' איכה, ובדברים הרעים שבידמיה, ותינוקות של בית רבן כשלמים. משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. תניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים. לפיכך בערב ט' באב מותר.